

WEGWIJZER

Vluchtelingen & Vrijwilligerswerk

Een leidraad voor al wie vluchtelingen wil ondersteunen op weg naar vrijwilligerswerk

Colofon

Wegwijzer Vluchtelingen en Vrijwilligerswerk

Een leidraad voor al wie vluchtelingen wil ondersteunen op weg naar vrijwilligerswerk.

Deze wegwijzer werd ontwikkeld met middelen voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO) van de Arteveldehogeschool. Je kan deze wegwijzer ook online raadplegen op www.arteveldehogeschool.be/vluchtvooruit

Deze wegwijzer mag gebruikt worden voor niet-commerciële doeleinden, mits duidelijke vermelding van de auteurs en de bron.

Meer informatie: marie.gildemyn@arteveldehs.be, hilde.ingels@arteveldehs.be, geert.matthys@arteveldehs.be en thomas.thys@arteveldehs.be

Auteurs

Marie Gildemyn, Hilde Ingels, Geert Matthys en Thomas Thys

Vormgeving en opmaak

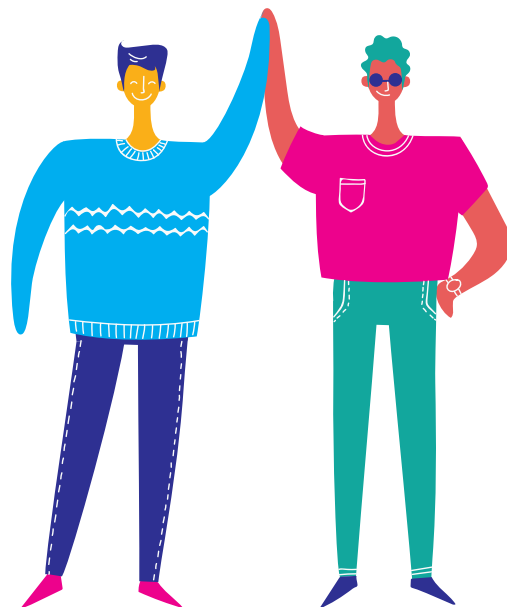
Atelier Per Twee

Dank aan

Jakoeboe Oostende, Filet Divers Antwerpen, Refu Interim Gent, De Olijfboom Gent, 't Lampeke Leuven

De vluchtelingen die we interviewden

Studenten sociaal werk: Febe, Jo, Lotte, Marie, Marieke, Penelope, Queenie, Sathya, Yachaira

© 2019 – Arteveldehogeschool, dhr. Tomas Legrand, Hoogpoort 15, 9000 Gent, www.arteveldehogeschool.be

Wat?

Deze wegwijzer is een leidraad voor intermediairen die vluchtelingen willen toeleiden naar vrijwilligerswerk.

Intermediairen begrijpen we enerzijds als **beroepskrachten** die vanuit een OCMW, een opvangcentrum of een dienst voor integratie en inburgering vluchtelingen en andere nieuwkomers begeleiden, en anderzijds als **burgers** die vanuit een vrijwillig engagement (als buur, buddy, vrijwilliger bij een lokale middenveldorganisatie of parochie) met vluchtelingen op stap gaan.

We gebruiken het woord '**vluchteling**' als **verzamelterm** voor zowel de mensen die zich nog in een procedure bevinden (= de verzoekers om internationale bescherming) alsook de mensen die effectief hun beschermingsstatuut hebben verkregen (= de erkende vluchtelingen en de subsidiair beschermden). Waar het relevant is, zeggen we ook iets over de groep van uitgeprocedeerde vluchtelingen (= mensen zonder wettig verblijf). Deze groep mag, conform de Vlaamse vrijwilligerswet, geen vrijwilligerswerk doen omdat ze geen legaal verblijf hebben.¹

Hoe te gebruiken?

Deze wegwijzer geeft een omstandig antwoord op 15 **veelgestelde vragen** die **vluchtelingen** hebben over **vrijwilligerswerk**. Per vraag krijg je een duidelijk en zo nodig een juridisch onderbouwd antwoord. Je vindt er ook tips en een aantal linken waar je meer informatie kan vinden.

Je kan deze wegwijzer van a tot z doornemen, als een doorlopende tekst. Je kan ook specifieke vragen selecteren naargelang de informatie die je nodig hebt.

De 15 vragen werden geselecteerd op basis van gesprekken met experts op het terrein en gesprekken met vluchtelingen. In de loop van 2017-2018 werden 25 diepte-interviews afgenomen bij vluchtelingen die als vrijwilliger actief zijn (of waren) bij volgende organisaties: Filet Divers (Antwerpen), Jakoeboe (Oostende), Refu Interim (Gent), de Olijfbom (Gent), Fabota - 't Lampeke (Leuven).

Deze wegwijzer kan je gebruiken in combinatie met de beknopte checklist. De checklist is een **bondige samenvatting van de leidraad**. Je kan de checklist gebruiken als geheugensteuntje op maat van de vluchteling die jij begeleidt. De checklist is beschikbaar in vier courante talen: Frans, Engels, Arabisch en Farsi.

De wegwijzer, de checklist en de website met verhalen van vluchtelingen die getuigen over hun vrijwilligerswerk vind je op www.arteveldhogeschool.be/vluchtvooruit

---

¹ In uitzonderlijke gevallen mogen mensen zonder wettig verblijf vrijwilligerswerk verrichten. Dit is enkel mogelijk wanneer zij nog genieten van een verlengd recht op opvang in een opvangstructuur op basis van art.7 §2 van de opvangwet. (Zie ook vraag 6).

Voorwoord

In 2015 werden in België 44.760 verzoeken om internationale bescherming² ingediend. In 2016 en 2017 daalde dit aantal naar respectievelijk 18.710 en 19.688 verzoeken, om in 2018 opnieuw lichtjes te stijgen tot 23.446. Ongeveer de helft van deze verzoekers krijgt na afloop van zijn verzoek een beschermingsstatuut. Er zijn twee beschermingsstatuten. Ofwel krijgt de verzoeker het statuut van **erkend vluchteling** volgens de conventie van Genève, ofwel krijgt de verzoeker het statuut van **subsidiar beschermd**.

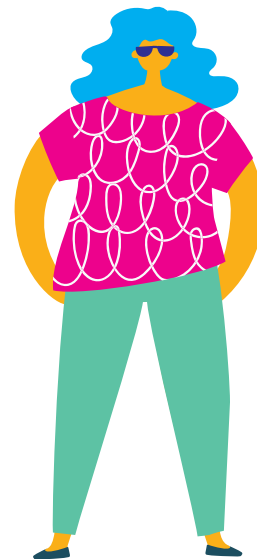
Dit betekent dat voor zij die een beschermingsstatus hebben ontvangen, de weg naar integratie en participatie in de samenleving ten volle kan starten. Het **inburgeringsbeleid** van de Vlaamse overheid biedt aan anderstalige nieuwkomers individuele begeleiding, lessen maatschappelijke integratie en een toeleiding naar een geschikt taalaanbod Nederlands. Binnen die groep van anderstalige nieuwkomers vormen de verzoekers om internationale bescherming, alsook de erkende vluchtelingen en de subsidiar beschermden, een omvangrijke groep. Dit inburgeringstraject is een belangrijke eerste stap om erkende vluchtelingen en subsidiar beschermden te integreren in de samenleving. Een inburgeringstraject is van korte duur. Daarom kan **vrijwilligerswerk** een belangrijke aanvulling betekenen in hun traject naar een duurzame integratie.

Wil je meer weten over het traject dat een verzoeker om internationale bescherming aflegt? Wil je meer weten over de rechten van erkende vluchtelingen en subsidiar beschermden? Download het handige overzichtsdokument op:

<http://www.integratie-inburgering.be/welk-traject-legt-een-asielzoeker-af>

Onderzoek wijst uit dat **vrijwilligerswerk** de **sociale en professionele zelfredzaamheid** van vluchtelingen kan bevorderen. Vluchtelingen zijn evenwel niet altijd vertrouwd met het concept van vrijwilligerswerk en ook niet met de mogelijke rechten en plichten die hieraan verbonden zijn. Daarom is het belangrijk dat **intermediairen** hen duidelijk **informer**en over wat vrijwilligerswerk voor hen kan betekenen. Deze leidraad en bijbehorende checklist kan hierbij helpen.

² Als gevolg van een omzetting van een Europese Richtlijn via de wet van 21 november 2017 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 inzake toegang tot het grondgebied, verblijf, vestiging en verwijdering van vreemdelingen (hierna de vreemdelingenwet), werd de oude term 'asielzoeker' vervangen door 'verzoeker om internationale bescherming'. De term 'asielaanvraag' werd vervangen door 'verzoek om internationale bescherming'.

Inhoudstafel

---

01. Wat is vrijwilligerswerk?.....	6
02. Wat is vrijwilligerswerk niet?	8
03. Wat zijn je plichten als vrijwilliger?.....	10
04. Moet je vrijwilligerswerk ergens melden?.....	11
05. Waar heb je recht op als vrijwilliger?	15
06. Mag je met je verblijfsstatus vrijwilligerswerk doen?	17
07. Krijg je geld als vrijwilliger?	21
08. Waar vind je organisaties die vrijwilligerswerk aanbieden?	23
09. Waarom doe je vrijwilligerswerk?	26
10. Welke taken kan je doen?	28
11. Wat doe je bij een eerste kennismakingsgesprek?	29
12. Je wil stoppen met vrijwilligerswerk. Wat doe je nu?	30
13. Je verzoek om internationale bescherming is nog hangende. Kan vrijwilligerswerk je helpen om een beschermingsstatuut te bekommen?	31
14. Je hebt geen wettig verblijf meer. Kan vrijwilligerswerk je helpen om een verblijfsstatuut te bekommen?.....	33
15. Je hebt een beschermingsstatus. Kan vrijwilligerswerk je helpen om later Belg te worden?	35

01. Wat is vrijwilligerswerk?

KORT ANTWOORD

Vrijwilligerswerk is je onbezoldigd en op vrijwillige basis inzetten bij een organisatie die geen winst nastreeft.

Elke **opvangstructuur** heeft conform een Fedasil-instructienota van 6 maart 2015 een informatieopdracht over de **toegang tot vrijwilligerswerk** ten aanzien van haar bewoners. De opvangstructuur moet haar bewoners ten laatste **binnen de maand** na aankomst informeren over de mogelijkheid om vrijwilligerswerk te doen en ook over de voorwaarden en modaliteiten ervan. Deze informatieopdracht wordt in de praktijk niet altijd uitgevoerd. Bovendien moeten pas aangekomen verzoekers om internationale bescherming (= asielzoekers) vaak veel nieuwe informatie verwerken en ervaren ze nog heel vaak stress als gevolg van de intense vluchtervaring en het leed dat ze hebben meegemaakt in hun herkomstland. Daarom blijft veel van deze informatie niet altijd hangen bij de bewoners.

In een **latere fase** van het integratie- en opvangtraject van de vluchteling is het dus zeker niet overbodig om het met de vluchteling **opnieuw** te hebben over vrijwilligerswerk.

Vrijwilligerswerk is een grote troef om als vluchteling je weg in een nieuwe samenleving te vinden.

Farman (30), Irak

Veel vluchtelingen zijn niet vertrouwd met het concept 'vrijwilligerswerk binnen een sociaal-culturele organisatie' zoals wij dit kennen. Zij **verwarren** dit vaak met wat wij definiëren als **mantelzorg** of naastenliefde. Veel vluchtelingen vinden zoiets doorgaans normaal of vanzelfsprekend: ze zetten zich vrijwillig in voor zieke familieleden, helpen vrienden ... Maar dit is niet hetzelfde als wat wij hier in België verstaan onder 'vrijwilligerswerk' bij een 'sociale organisatie'.

Dankzij het vrijwilligerswerk is alle stress van me afgevallen.

Deeqa* (49), Somalië

Om mogelijke misverstanden te vermijden, is het dus belangrijk om te kijken naar de definitie zoals ze staat omschreven in de **vrijwilligerswet**.

*Vrijwilligerswerk betekent dat mensen zich **onbezoldigd en op vrijwillige basis** inzetten bij een **organisatie die geen winst nastreeft**.*

Deze organisatie kan een vzw zijn, een feitelijke vereniging (als ze bestaat uit minstens twee personen), maar ook een openbaar bestuur (bv. een school of OCMW). Je kan geen vrijwilligerswerk doen bij een profitorganisatie. Je werkt als vrijwilliger steeds uit vrije wil, wat betekent dat niemand je kan dwingen om vrijwilligerswerk te doen.

*Voor sommige namen hebben we, op vraag van de vluchteling, een schuilnaam gebruikt.

België heeft mij zoveel gegeven, daarom wil ik iets teruggeven.
Ahmed (26), Soedan

In België zijn veel mensen aan de slag als vrijwilliger, ook al hebben ze een betaalde job. Op basis van de wettelijke definitie kan het totale aantal vrijwilligers op bijna 1.166.000 worden geschat of 12,5% van de bevolking van 15 jaar en ouder (Hustinx et al., 2015).

BRONNEN

- **Wet betreffende de rechten van vrijwilligers - 3 juli 2005 (= vrijwilligerswet)**
Uittreksel uit de vrijwilligerswet

Art. 3. Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:

1° vrijwilligerswerk: elke activiteit:

a) die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht;

b) die verricht wordt ten behoeve van één of meer personen, andere dan degene die de activiteit verricht, van een groep of organisatie of van de samenleving als geheel;

c) die ingericht wordt door een organisatie anders dan het familie- of privé-verband van degene die de activiteit verricht;

d) en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling;

2° vrijwilliger: elke natuurlijke persoon die een in 1° bedoelde activiteit verricht;

3° organisatie: elke feitelijke vereniging of private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk die werkt met vrijwilligers (waarbij onder feitelijke vereniging wordt verstaan elke vereniging zonder rechtspersoonlijkheid van twee of meer personen die in onderling overleg een activiteit organiseren met het oog op de verwezenlijking van een onbaatzuchtige doelstelling, met uitsluiting van enige winstverdeling onder haar leden en bestuurders, en die een rechtstreekse controle uitoefenen op de werking van de vereniging);

- **Instructienota Fedasil van 6 maart 2015 betreffende 'toegang tot vrijwilligerswerk voor asielzoekers en andere begunstigen van de opvang'**
Uittreksel uit de instructienota

Elke opvangstructuur dient de bewoner, ten laatste binnen een maand na zijn aankomst, te informeren over:

de mogelijkheid om vrijwilligerswerk te verrichten (zonder dat dit enige invloed heeft op het recht op verblijf),

de voorwaarden en modaliteiten waarbinnen vrijwilligerswerk kan worden verricht om de goede werking van de opvangstructuren te garanderen,

de plicht zijn referent sociaal werker in te lichten over elke vorm van vrijwilligerswerk.

- **Hustinx, L., Marée, M., De Keyser, L., Verhaeghe, L., & Xhaufclair, V. (2015).** Het vrijwilligerswerk in België: kerncijfers. Brussel: Koning Boudewijnstichting.

MEER INFO

Meer info over vrijwilligerswet:

<https://www.vlaanderenvrijwilligt.be/wetgeving/de-vrijwilligerswet>

02. Wat is vrijwilligerswerk niet?

... KORT ANTWOORD

Klusjes doen bij vrienden en familie, gratis extra werken bij de eigen werkgever, gratis werken bij een winstgevende organisatie ...

Onduidelijkheid rond de omschrijving van vrijwilligerswerk zorgt soms voor misverstanden met uiteenlopende gevolgen. Hieronder sommen we op wat **niet** onder het vrijwilligerswerk valt.

Vrienden of familie helpen mag uiteraard, maar dit wordt niet beschouwd als vrijwilligerswerk. Als een vluchteling een vriend helpt, is hij³ niet verzekerd en mag hij er in principe ook geen vergoeding voor ontvangen.

Uit 'vrije wil' betekent dat hij niet kan worden **verplicht** om vrijwilligerswerk te doen. Het moet een **vrije keuze** zijn om dit al dan niet te doen.

Vrijwilligerswerk is je vrijwillig willen inzetten, maar dat betekent ook iets terugdoen voor anderen.

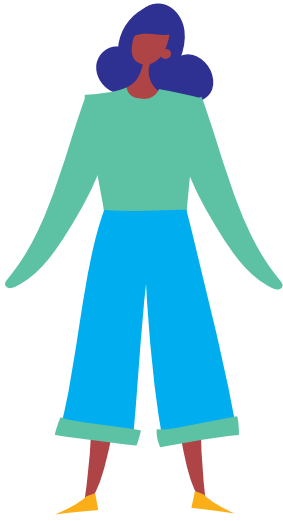
Davud (28), Afghanistan

Vrijwilligerswerk is niet te verwarren met een (onbezoldigde) stage, een alternatieve sanctie, de nieuwe regeling rond verenigingswerk of gemeenschapsdienst in de

³ In functie van de leesbaarheid verwijzen we in dit document naar de vluchteling of de vrijwilliger als 'hij' terwijl we uiteraard 'hij' of 'zij' bedoelen.

opvangcentra.

Een vluchteling kan **geen vrijwilligerswerk** doen bij een **profitorganisatie** zoals een lokale winkel of een grote bouwverf omdat dit kan leiden tot oneerlijke concurrentie. Let er ook op dat een vluchteling nooit ingaat op het aanbod van 'vrijwilligerswerk' bij een **zelfstandige**. Dit kan nooit vrijwilligerswerk zijn zoals bepaald in de definitie van vrijwilligerswerk. Bovendien kan de 'vrijwilliger' zich, zonder dat hij het beseft, schuldig maken aan strafbare feiten.

Als hij op de werkvloer gecontroleerd wordt door een sociale inspectiedienst, kan een zogenaamde vrijwilliger beschuldigd worden van **zwartwerk**, want dan wordt hij beschouwd als werknemer en niet als vrijwilliger. Zwartwerk betekent dat noch de vluchteling, noch de werkgever sociale bijdragen en belastingen betaalt op het werk dat hij doet. Op zwartwerk staan straffen zowel in hoofde van de werknemer als van de werkgever. Let dus op voor misbruik waarbij werkgevers vluchtelingen laten zwartwerken onder het mom van vrijwilligerswerk! Als de vluchteling een uitkering ontvangt (bv.

een leefloon of een werkloosheidsuitkering) loopt hij bovendien het risico om zijn uitkering te verliezen.

Wees waakzaam wanneer een vluchteling aangeeft dat hij vrijwilligerswerk zal doen bij een zelfstandige of een profitorganisatie. Mogelijk gaat het om een werkgever die zwartwerk of illegale arbeid tracht te verdoezelen.

03. Wat zijn je plichten als vrijwilliger?

KORT ANTWOORD

De vrijwilliger leeft de deontologische code van de ontvangende organisatie na. Soms moet het vrijwilligerswerk gemeld worden.

De organisatie verwacht een **correcte deontologische houding** van de vrijwilliger. Dit houdt in dat hij zich engageert tot het naleven van de onderling gemaakte afspraken zoals een correcte aanwezigheid en taakinving. (Zie ook vragen 5 en 11.) De vrijwilliger is eveneens gehouden tot discretieplicht. Indien de vrijwilliger kennis zou hebben van informatie die onder het beroepsgeheim valt, moet de vrijwilliger dit respecteren.

Een vluchteling die in een **opvangstructuur** verblijft, moet zijn vrijwilligerswerk **melden** aan zijn sociaal werker. De sociaal werker controleert of het wel degelijk om vrijwilligerswerk gaat en maakt een inschatting of het vrijwilligerswerk in het belang van de vluchteling is. Dit wil onder meer zeggen dat het vrijwilligerswerk geen afbreuk doet aan de werking van de opvangstructuur en dat er geen overlap bestaat met andere initiatieven zoals een inburgeringscursus. (Zie ook vraag 4.)

LET OP

Een vluchteling die in een opvangstructuur verblijft, kan aan Fedasil geen aanvraag doen tot overplaatsing om dichterbij de plaats van zijn vrijwilligerswerk te zijn.

04.

Moet je vrijwilligerswerk ergens melden?

KORT ANTWOORD

Meestal niet, maar in sommige situaties wel.

In principe moet een vluchteling zijn vrijwilligerswerk **nergens** melden. Toch zijn er een **aantal vaak voorkomende situaties** waarbij de kandidaat-vrijwilliger zijn vrijwilligerswerk moet melden:

1. Ontvangt de vluchteling een leefloon dan moet hij vooraf zijn OCMW inlichten over zijn vrijwilligerswerk.

Belgen, maar ook bepaalde categorieën van vreemdelingen (o.a. erkend vluchteling, subsidiair beschermde ...) die **onvoldoende bestaansmiddelen** hebben, kunnen een leefloon ontvangen, als ze aan de noodzakelijke voorwaarden voldoen.

Het OCMW berekent deze bestaansmiddelen overeenkomstig wat wettelijk bepaald is. Voor de berekening van de bestaansmiddelen mag er **geen rekening** gehouden worden met **bepaalde inkomsten**. Men noemt dit de specifiek **vrijgestelde bestaansmiddelen**. Het gaat onder meer om gezinsbijslagen, onderhoudsgeld, maar ook om vergoedingen die de betrokkene ontvangt als hij **vrijwilligerswerk** doet. Dit betekent dat de vluchteling onder bepaalde voorwaarden zijn vrijwilligersvergoeding mag cumuleren met een leefloon.

LET OP

Deze vrijstelling geldt enkel op voorwaarde dat deze vergoeding het dagmaximum van 34,71 euro en het jaarmaximum van 1388,40 euro niet overschrijdt (bedragen vanaf 01.01.2019). Als de vluchteling deze voorwaarden niet respecteert, kunnen zijn inkomsten uit vrijwilligerswerk wel in aanmerking genomen worden voor de berekening van het leefloon.

2. Ontvangt de vluchteling een werkloosheidsuitkering van de RVA, dan moet hij zijn vrijwilligerswerk vooraf aangeven aan zijn uitbetalingsinstelling (= vakbond of hulpkas voor werkloosheidsuitkeringen).

De vakbond of hulpkas zal aansluitend bij de RVA een aanvraag indienen om vrijwilligerswerk te mogen doen. In afwachting van een antwoord **mag de vluchteling** al beginnen met vrijwilligerswerk.

Werklozen (maar ook bruggepensioneerden) die een uitkering ontvangen van de RVA moeten, **voordat** ze hun vrijwilligerswerk effectief **aanvatten**, een aangifte doen van hun vrijwilligerswerk bij hun **uitbetalingsinstelling** (vakbond of hulpkas voor werkloosheidsuitkeringen).

Deze aangifte gebeurt met het formulier C45 B. De vluchteling kan dit formulier krijgen bij zijn uitbetalingsinstelling of downloaden van www.rva.be. Op dit formulier moet zowel de vrijwilliger als de ontvangende organisatie gegevens invullen. In **afwachting van een beslissing** van de werkloosheidsdirecteur (RVA) mag de vluchteling al **starten** met vrijwilligerswerk.

Soms hebben sociale organisaties een algemene toelating ontvangen van de RVA om mensen met een werkloosheidsuitkering vrijwilligerswerk te laten doen. In dit geval is de kandidaat-vrijwilliger mogelijk vrijgesteld om aangifte doen van zijn vrijwilligerswerk bij zijn uitbetalingsinstelling.

De werkloosheidsdirecteur van de RVA kan de cumul van werkloosheidsuitkeringen met de uitoefening van een vrijwillige activiteit **goedkeuren**, maar ook **weigeren**. Een weigering is mogelijk wanneer de activiteit niet of niet langer de kenmerken vertoont van een activiteit die gewoonlijk door vrijwilligers wordt uitgevoerd. In Vlaanderen wordt 5% van de dossiers geweigerd. Bij weigeringen gaat het vaak om vrijwilligerswerk dat plaatsvindt in commerciële settings i.p.v. het sociale verenigingsleven. Het dossier kan ook geweigerd worden omdat er zoveel tijd gespendeerd wordt aan het vrijwilligerswerk dat dit de zoektocht naar een bezoldigde job sterk kan belemmeren. Als de vluchteling geen toelating krijgt van de RVA, verliest hij zijn uitkering voor de dagen dat hij toch zou vrijwilligen⁴.

Een goedkeuring door de RVA stelt de vluchteling niet vrij van het zoeken naar werk!

Onder bepaalde voorwaarden mag iemand de **vrijwilligersvergoeding** cumuleren met een werkloosheidsuitkering. Dit mag enkel op voorwaarde dat de vrijwilligersvergoeding het dagmaximum van 34,71 euro en het jaarmaximum van 1388,40 euro niet overschrijdt (bedragen vanaf 01.01.2019).

Als een vluchteling een vrijwillige activiteit uitvoert zonder dat voorafgaandelijk aan te geven, kan hij zijn recht op uitkering voor meerdere weken verliezen. De onterecht ontvangen uitkeringen zullen dan worden teruggevorderd.

3. Verblijft de vluchteling in een opvangstructuur van Fedasil, dan moet hij zijn vrijwilligerswerk voorafgaand aangeven bij Fedasil.

Met de opvangstructuur van Fedasil bedoelen we de open opvangcentra of de lokale opvanginitiatieven van het OCMW. Als een vrijwilliger daar verblijft, moet hij zijn vrijwilligerswerk vooraf **melden** aan zijn sociaal assistent. De vrijwilligerswet stelt dat in **uitzonderlijke situaties** Fedasil het vrijwilligerswerk kan verbieden. Dit kan het geval zijn wanneer het vrijwilligerswerk de goede werking van de opvangstructuur belemmert (bv. vrijwilligerswerk 's nachts), of als het vrijwilligerswerk niet de kenmerken van vrijwilligerswerk vertoont conform de vrijwilligerswet (bv. iemand wil vrijwilligerswerk doen bij een commerciële organisatie).

⁴ 'Vrijwilligen' als werkwoord is geen Algemeen Nederlands (AN), maar wordt als werkwoord in de sector courant gebruikt wanneer men spreekt over 'vrijwilligerswerk doen'. Wij spreken hier verder dus ook over 'vrijwilligen'.

LET OP

In een opvangstructuur krijgen vluchtelingen soms een **dagvergoeding**. Die mag **gecombineerd** worden met een vrijwilligersvergoeding zolang het vrijwilligerswerk voorafgaandelijk werd gemeld bij Fedasil.

Als de vluchteling **geen uitkeringen** ontvangt en ook **niet verblijft in een opvangstructuur van** Fedasil, dat moet hij zijn vrijwilligerswerk nergens melden.

BRONNEN

- **Algemene omzendbrief van 27 maart 2018 betreffende de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie.**

- **Koninklijk Besluit houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie van 11 juli 2002.**

Uittreksel uit het Koninklijk Besluit. HOOFDSTUK II. – Toekenningprocedure

Afdeling 1 - aanvraag

Art. 6 § 5. De aanvrager die **vrijwilligerswerk** wil doen overeenkomstig de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers moet het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn **daarover vooraf inlichten**.

HOOFDSTUK V. – De berekening van de bestaansmiddelen.

Afdeling 1. – Vrijgestelde bestaansmiddelen

Art. 22. § 1. Bij het berekenen van de bestaansmiddelen wordt **geen rekening gehouden** met:

- q) de vergoedingen, bedoeld in artikel 10, eerste lid, van voornoemde wet van 3 juli 2005, die worden **ontvangen als vrijwilliger**.

- **Wet betreffende de rechten van vrijwilligers - 3 juli 2005 (= vrijwilligerswet)**
Uittreksel uit de vrijwilligerswet

Art. 21/1. De begunstigde van de opvang in de zin van artikel 2, 2°, van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, mag vrijwilligerswerk uitvoeren met behoud van zijn dagvergoeding bepaald in artikel 34 van de voornoemde wet van 12 januari 2007, op voorwaarde dat er **voorafgaande aangifte** van wordt gedaan aan het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers.

Art. 21/2. Het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers kan de uitoefening van de activiteit **beperven of verbieden**, of de cumulatie met de dagvergoeding en de verhoging in functie van de gepresteerde gemeenschapsdiensten beperken of verbieden als het kan aantonen dat :

- 1° deze activiteit de kenmerken van het vrijwilligerswerk niet vertoont in de zin van deze wet;
- 2° de activiteit door de aard ervan, de duur en de frequentie of wegens het kader waarin zij past, geen kenmerken of geen kenmerken meer vertoont van een activiteit die gewoonlijk wordt uitgeoefend door vrijwilligers in het verenigingsleven;
- 3° de activiteit afbreuk doet aan de goede werking van de opvangstructuur of aan de behoeften van de begeleiding;
- 4° er elementen zijn die misbruiken doen vermoeden of die doen vermoeden dat de activiteit wordt gebruikt om de bepalingen van artikel 35/1 van de wet van 12 januari 2007 en de uitvoeringsbesluiten ervan te omzeilen.

MEER INFO

Voor meer info over vrijwilligerswerk door uitkeringsgerechtigde werklozen: raadpleeg de documentatiefiche T42 'Mag u een vrijwillige activiteit verrichten voor een privépersoon of een organisatie' op www.rva.be

05. Waar heb je recht op als vrijwilliger?

KORT ANTWOORD

De vluchteling heeft recht op informatie over de activiteiten, verzekering en vergoeding. Soms voorziet de ontvangende organisatie ook begeleiding.

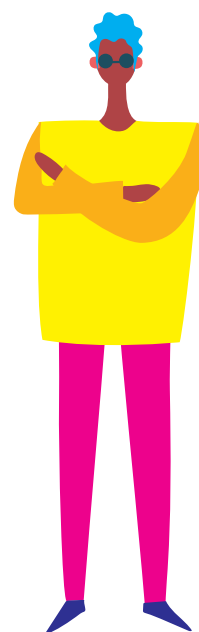
Vooraleer de vluchteling start met vrijwilligerswerk heeft hij **recht op informatie** van de ontvangende organisatie over de aard van de activiteit, de eventuele vergoeding en de verzekering verbonden aan het vrijwilligerswerk.

- De **activiteiten** verbonden aan het vrijwilligerswerk moeten duidelijk worden uitgelegd aan de vluchteling. Dit betekent dat de vluchteling op de hoogte is van waar en wanneer hij verwacht wordt en wat het vrijwilligerswerk allemaal omvat. De vluchteling mag hierbij ook aangeven wat hij wel of niet wenst te doen.
- De vluchteling heeft, als dit vooraf werd overeengekomen, recht op een **kostenvergoeding**. (Zie ook vraag 7.) De vergoeding kan op een rekeningnummer gestort worden of contant betaald worden. Deze vergoeding heeft geen invloed op de dagvergoeding die vluchtelingen ontvangen in een opvangstructuur.
- Het moet duidelijk zijn voor de vluchteling of er een **verzekering** is afgesloten en welke risico's gedekt zijn. Gaat het enkel om een verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid of ook om een verzekering tegen lichamelijke ongevallen?

Daarnaast wordt soms een **begeleider of coach** (of contactpersoon, meter/peter, buddy ...) toegewezen. Hij ondersteunt de vluchteling bij het vrijwilligerswerk. De ontvangende organisatie moet dit niet doen, maar het aanstellen van een begeleider of coach kan een grote hulp betekenen bij de eerste momenten in het vrijwilligerswerk: hij legt de werking uit, verduidelijkt taken en legt samen met de vluchtelingen de nodige contacten (met medevrijwilligers, met 'klanten' ...). De vluchteling kan bij de contactpersoon terecht met praktische vragen, om afspraken vast te leggen of bij conflictsituaties.

De eerste keer dat ik een socio-culturele uitstap met oudere mensen moest begeleiden, was ik heel zenuwachtig want ik moest de mensen vooraf opbellen. Mijn begeleidster heeft me toen gerustgesteld. Ze heeft me uitgelegd wat ik moest zeggen en ze bleef me luisteren toen ik de eerste mensen belde. Ze gaf me vertrouwen. Ik heb de volgende mensen op het lijstje alleen gebeld en het is goed gegaan.

Vian (29), Irak

BRONNEN

- **Wet betreffende de rechten van vrijwilligers - 3 juli 2005 (= vrijwilligerswet)**
Uittreksel uit de vrijwilligerswet

Art. 4. Alvorens de activiteit van een vrijwilliger voor een organisatie een aanvang neemt, informeert de organisatie hem minstens over:

- a) de onbaatzuchtige doelstelling en het juridisch statuut van de organisatie; indien het gaat om een feitelijke vereniging, de identiteit van de verantwoordelijke(n) van de vereniging;
- b) het in artikel 6, § 1, bedoelde verzekeringscontract dat de organisatie gesloten heeft voor vrijwilligerswerk; indien het gaat om een organisatie die niet burgerlijk aansprakelijk is als bedoeld in artikel 5 voor de schade die een vrijwilliger veroorzaakt, de toepasselijke aansprakelijkheidsregeling voor schade die de vrijwilliger veroorzaakt, en de eventuele dekking van deze aansprakelijkheid door middel van een verzekeringscontract;
- c) de eventuele dekking, door middel van een verzekeringscontract, van andere aan het vrijwilligerswerk verbonden risico's en, in voorkomend geval, van welke risico's;
- d) de eventuele betaling van een vergoeding voor vrijwilligerswerk en, in voorkomend geval, de aard van deze vergoeding en de gevallen waarin ze wordt betaald;
- e) de mogelijkheid dat hij kennis krijgt van geheimen waarop artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing is.

De in het eerste lid bedoelde informatie kan verstrekt worden op welke wijze ook. De bewijslast berust bij de organisatie.

Art. 6. § 1. (De organisaties die krachtens artikel 5 burgerlijk aansprakelijk zijn voor de schade die een vrijwilliger veroorzaakt, sluiten tot dekking van de risico's met betrekking tot vrijwilligerswerk een verzekeringscontract, dat ten minste de burgerlijke aansprakelijkheid van de organisatie dekt, met uitzondering van de contractuele aansprakelijkheid.)

§ 2. De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, voor de categorieën van vrijwilligers die Hij bepaalt, de dekking van het verzekeringscontract uitbreiden tot:

- 1° de lichamelijke schade die geleden is door vrijwilligers bij ongevallen tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk (of tijdens de verplaatsingen die in het kader daarvan worden gedaan en tot de ziekten die zijn opgelopen als gevolg van het vrijwilligerswerk)
- 2° de rechtsbijstand voor de onder § 1, (...) en § 2, 1°, genoemde risico's.

06.

Mag je met je verblijfsstatus vrijwilligerswerk doen?

... KORT ANTWOORD

Ja, als de vluchteling beschikt over een wettig verblijf of beschikt over een verlengd recht op opvang in een opvangstructuur.

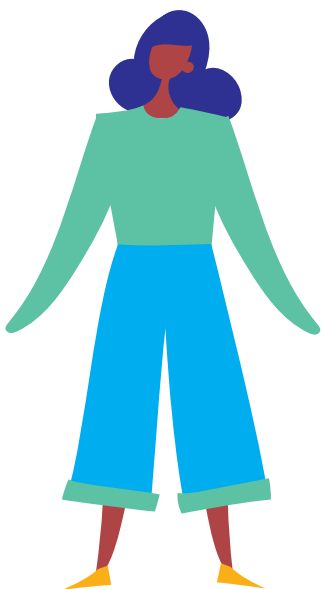
De vrijwilligerswet onderscheidt twee grote categorieën van vreemdelingen die vrijwilligerswerk mogen verrichten.

1° elke persoon die **wettig** in België verblijft op basis van de vreemdelingenwet⁵

Wettig verblijven betekent dat hij in het bezit is van een **elektronische verblijfskaart** of een **papiere verblijfsdocument** waarvan de geldigheidsduur nog niet is verstreken. Zowel de verzoeker om internationale bescherming, als de erkend vluchteling, als de subsidiair beschermde voldoet aan deze voorwaarde.

2° elke persoon die nog materiële hulp geniet op basis van de **opvangwet**⁶

Deze categorie omvat niet alleen verzoekers om internationale bescherming, de erkend vluchteling en de subsidiair beschermde die materiële hulp genieten in een opvangstructuur, maar ook mensen zonder wettig verblijf die nog een verlengd recht op materiële hulp genieten omwille van een bijzondere situatie (o.a. omwille van **familiale eenheid, medische redenen, zwangerschap, intekening op vrijwillige terugkeer, beëindigen schooljaar van de kinderen, onmogelijkheid om terug te keren naar land van herkomst om redenen onafhankelijk van zijn wil**). Uiteraard geldt dit artikel enkel als ze ook effectief in een opvangstructuur (collectief opvangcentrum of lokaal opvanginitiatief) verblijven. Opgelet: families die opgevangen worden op basis van art. 60 van de opvangwet en het KB van 24 juni 2004 mogen geen vrijwilligerswerk verrichten. Dit KB bepaalt dat families zonder wettig verblijf met minderjarige kinderen recht hebben op materiële steun in de vorm van opvang in een federaal opvangcentrum als aangetoond is dat het kind behoeftig is.

⁵ Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen. BS 31 december 1980

⁶ Wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde categorieën van vreemdelingen. BS 7 mei 2007

Hieronder vind je een overzicht van een aantal courante **elektronische verblijfskaarten** die in omloop zijn.

- A. Bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister – Tijdelijk verblijf
- B. Bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister
- C. Identiteitskaart voor vreemdelingen
- D. EG-langdurig ingezetene
- H. Europese blauwe kaart

- E. Verklaring van inschrijving
- E+. Document ter staving van duurzaam verblijf
- F. Verblijfskaart van een familielid van een burger van de Unie
- F+. Duurzame verblijfskaart van een familielid van een burger van de Unie

Heeft de persoon die jij begeleidt een van bovenstaande documenten, dan mag hij zeker vrijwilligen.

Beschikt hij niet over een van bovenstaande verblijfskaarten, maar wel over een **papieren verblijfsdocument** met een geldigheidsduur die nog niet verstreken is, dan heeft hij in principe eveneens een legaal verblijf waardoor hij mag vrijwilligen.

Op de website van de dienst vreemdelingenrecht van het Vlaams Agentschap Integratie en Inburgering vind je een **overzicht** van deze papieren verblijfsdocumenten.
<http://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/verblijfsdocumenten>

Als je twijfelt of de persoon die je begeleidt legaal in het land verblijft, kan je contact opnemen met een **gespecialiseerde dienst vreemdelingenrecht** in je regio. Een overzicht van deze diensten vind je op:
<http://www.agii.be/juridisch-advies-in-vlaanderen-en-brussel>

Als een persoon geen wettig verblijf (meer) heeft, en geen verlengd recht op opvang meer geniet in een collectief opvangcentrum of LOI, mag hij **geen vrijwilligerswerk** doen. Bij controles door inspectiediensten kan de ontvangende organisatie beschuldigd worden van zwartwerk of illegale tewerkstelling met mogelijk een strafsancie voor de werkgever tot gevolg. De vrijwilliger zelf kan eveneens beschuldigd worden van zwartwerk.

- **Wet betreffende de rechten van vrijwilligers - 3 juli 2005 (= vrijwilligerswet)**
Uittreksel uit de vrijwilligerswet

Art. 9. §2. Voor zover voldaan is aan alle voorwaarden van deze wet, vallen niet onder het toepassingsgebied van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers en de uitvoeringsbesluiten ervan, voor de uitoefening van vrijwilligersactiviteiten:

- 1° buitenlanders wier **verblijf gedekt is door een verblijfstitel** of -document toegekend krachtens de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 2° de **begunstigden van de opvang** in de zin van artikel 2, 2°, van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen, met **uitzondering** van die welke bedoeld worden in **artikel 60** van dezelfde wet.

- **Wet betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen - 12 januari 2007 (= opvangwet)**

Uittreksel uit de opvangwet

Art. 2. Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder :

- 1° de asielzoeker : de vreemdeling die een asielaanvraag heeft gedaan, hetzij tot erkenning van zijn hoedanigheid van vluchteling, hetzij tot erkenning van het subsidiair beschermingsstatuut;
- 2° de begunstigde van de opvang : de asielzoeker, zoals bedoeld in 1° en elke vreemdeling aan wie het voordeel van deze wet door één van haar bepalingen toegekend wordt;

Art. 7 § 2. Het recht op de **materiële hulp** kan **verlengd worden**, op met redenen omklede beslissing van het Agentschap, wanneer de vreemdeling die verblijft in een opvangstructuur zich in één van volgende situaties bevindt en hiertoe een aanvraag indient:

- 1° de vreemdeling van wie de asielprocedure en de procedure voor de Raad van State negatief zijn afgesloten, die geen gevolg kan geven aan het bevel om het grondgebied te verlaten dat hem werd betekend en die, met het oog op het **beëindigen van het schooljaar**, een aanvraag tot uitstel van zijn bevel om het grondgebied te verlaten heeft ingediend bij de autoriteiten bevoegd voor asiel en migratie, en dit ten vroegste drie maanden voor het einde van het schooljaar. De verlenging van het recht op de materiële hulp eindigt wanneer het uitstel van het bevel om het grondgebied te verlaten afgelopen is of wanneer dit uitstel wordt geweigerd;
- 2° de vreemdeling van wie de asielprocedure en de procedure voor de Raad van State negatief zijn afgesloten en die geen gevolg kan geven aan het bevel om het grondgebied te verlaten dat haar werd betekend omwille van een **zwangerschap**. De verlenging van het recht op de materiële hulp geldt ten vroegste vanaf de zevende maand van de zwangerschap en eindigt ten laatste na afloop van de tweede maand na de bevalling;
- 3° de vreemdeling van wie de asielprocedure en de procedure voor de Raad van State negatief zijn afgesloten, die een aanvraag heeft ingediend bij de autoriteiten bevoegd voor asiel en migratie tot uitstel van het bevel om het grondgebied te verlaten omwille van een **onmogelijkheid** om redenen onafhankelijk van zijn wil, **om terug te keren** naar zijn land van herkomst.
De verlenging van het recht op de materiële hulp eindigt wanneer het uitstel van het bevel om het grondgebied te verlaten afgelopen is ofwel wanneer dit uitstel wordt geweigerd;
- 4° de vreemdeling van wie de asielprocedure en de procedure voor de Raad van State negatief zijn afgesloten, die geen gevolg kan geven aan het bevel om het grondgebied te verlaten dat hem werd betekend, en die **ouder is van een Belgisch kind** en een aanvraag tot machtiging tot verblijf heeft ingediend bij de autoriteiten bevoegd voor asiel en migratie op grond van artikel 9bis van voornoemde wet van 15 december 1980. De verlenging van het recht op de materiële hulp eindigt wanneer de autoriteiten bevoegd voor asiel en migratie zich hebben uitgesproken over de aanvraag tot machtiging tot verblijf;
- 5° ...
- 6° de vreemdeling van wie de asielprocedure en de procedure voor de Raad van State negatief zijn afgesloten zijn, aan wie een bevel om het grondgebied te verlaten betekend werd, en die om gestaafde **medische redenen** en steunend op een aanvraag tot machtiging tot verblijf ingediend op grond van artikel 9ter van voornoemde wet van 15 december 1980, zich in de onmogelijkheid bevindt om de opvangstructuur waar hij verblijft, te verlaten.

Art. 7. § 3. In bijzondere omstandigheden betreffende het respect voor de menselijke waardigheid kan het Agentschap afwijken van de voorwaarden die door huidige bepaling gesteld worden.

07. Krijg je geld als vrijwilliger?

... KORT ANTWOORD

Soms krijgt de vrijwilliger een kostenvergoeding. Hij krijgt geen loon.

Vrijwilligerswerk doet iemand in principe **niet voor het geld**. Als vrijwilliger kan men geen loon krijgen voor het geleverde werk.

Fabota betaalt mij in zoveel mooie dingen, zoals de taal die ik leer en de contacten die ik erbij krijg. Dat is beter dan geld.

Ahmed (26), Soedan

Bij sommige organisaties krijgt een vrijwilliger wel een vergoeding voor mogelijke **kosten** die hij maakt. Hierbij maakt men een verschil tussen een **reële kostenvergoeding** of een **forfaitaire kostenvergoeding**.

Een kostenvergoeding voor de werkelijke kosten krijgt hij na voorlegging van bewijsstukken. Denk daarbij aan een treinticket, een kassabonnetje ... Ook de kilometervergoeding is een **reële onkostenvergoeding**.⁷

De **forfaitaire kostenvergoeding** betekent dat de vluchteling een vast bedrag ontvangt voor eventueel gemaakte kosten zonder bewijsstukken. Dat vermijdt heel wat gedoe met indienen van bewijsjes en invullen van allerlei formulieren. Daarbij mag de vrijwilliger de **dagen jaarmaxima** niet overschrijden, ook niet als hij deze vergoeding in meerdere organisaties krijgt. Het is de totale som die telt.⁷ Als de vrijwilliger de forfaitaire vergoeding krijgt, dan kunnen de vervoerskosten bijkomend terugbetaald worden.

Het is belangrijk dat een vrijwilliger hierover duidelijke afspraken maakt met de organisatie.

Kostenvergoedingen uit vrijwilligerswerk worden **niet belast** in de jaarlijkse inkomstenbelasting.

⁷ Ook bij deze vergoeding moet je rekening houden met de maxima. Voor een eigen auto bedraagt dit maximaal 0,24 euro per kilometer (periode 1/7/2018 t.e.m. 30 juni 2019), voor de fiets maximaal 0,23 euro per per kilometer (2019).

⁸ De bedragen worden jaarlijks geïndexeerd: maximum van 34,71 euro per dag én maximum van 1388,40 euro per jaar (bedragen vanaf 1/1/2019). Het maximum dat je bovenop het vaste bedrag kan krijgen is 2000 km vervoerskosten (maximaal 692 euro per jaar dus).

Het ontvangen van een vrijwilligersvergoeding heeft in principe ook geen invloed op de hoogte van een eventuele uitkering die de vluchteling ontvangt, mits de spelregels werden gerespecteerd:

- hij heeft, indien nodig, van de RVA de toestemming gekregen om vrijwilligerswerk te doen. (Zie ook vraag 4.)
- hij gaat nooit over de maximumbedragen (binnen systeem van de forfaitaire kostenvergoeding), ook niet als hij in meerdere organisaties vrijwilligt.
- hij combineert de reële en de vaste vergoeding niet (behalve tot 2000 km verplaatsingsvergoeding).
- hij levert een bewijs van zijn reële kosten aan de organisatie (systeem van de reële kostenvergoeding).

LET OP

Ontvangt de vluchteling uit zijn vrijwilligerswerk op jaarbasis meer dan de wettelijk bepaalde bedragen, loopt hij het risico dat hij (een stuk van) zijn uitkering verliest.

De forfaitaire en reële vergoeding mogen niet door elkaar worden gebruikt: ofwel krijgt de vluchteling een vast bedrag ofwel krijgt hij de bewezen kosten terugbetaald. Ook al vrijwilligt hij in meer organisaties, dan nog moet hij zich houden aan één soort vergoeding én aan de maximumbedragen. Volgt de vrijwilliger deze regels niet, dan loopt hij het risico om belastingen op de vergoeding te betalen.

TIP

Praten over vergoedingen is niet altijd makkelijk, toch is het belangrijk om op voorhand goed uit te klaren of bepaalde kosten kunnen vergoed worden. Bevrraag daarom of de vluchteling op de hoogte is van de vergoeding verbonden aan het vrijwilligerswerk.

MEER INFO

Meer info over kosten en vergoedingen:
<https://www.vlaanderenvrijwilligt.be/wetgeving/kosten-en-vergoedingen>

08. Waar vind je organisaties die vrijwilligerswerk aanbieden?

KORT ANTWOORD

De vluchteling kan zijn vrienden, zijn professioneel netwerk en zelforganisaties aanspreken en databanken raadplegen.

Spreek landgenoten aan

Pas aangekomen vluchtelingen hebben doorgaans nog geen groot netwerk. Toch loont het de moeite om te rade te gaan bij landgenoten die hier al langer verblijven. Zij hebben vaak een groter netwerk en hebben misschien zelf al ergens vrijwilligerservaring opgebouwd bij een sociaal-culturele organisatie of bij een etnisch-culturele zelforganisatie. **Zelforganisaties** zijn organisaties die mensen uit etnisch-culturele organisaties verenigen. Vrijwilligerswerk bij een zelforganisatie kan ook uitmonden in vrijwilligerswerk bij andere organisaties.

TIP

Breng de vluchteling in contact met zelforganisaties. Meer info over de aanwezigheid van zelforganisaties in de regio vind je op www.minderhedenforum.be.

Ik droom. Ik geloof. Dat geeft me energie en moed om mijn doelen na te streven. Omdat ik zelf initiatief neem, heb ik de weg naar het vrijwilligerswerk gevonden. Maar dat is niet bij iedereen zo. Ik ken veel mensen die ook vrijwilligerswerk zouden willen doen. Mensen die vanuit het buitenland naar hier komen en ook veel talenten hebben. Maar ze weten niet hoe of wat ze kunnen doen. Ze weten soms zélf niet wat ze willen of kunnen. Die mensen hebben een extra duwtje in de rug nodig.
Haidar (30), Irak

Bevraag het professioneel netwerk van de vluchteling

Vluchtelingen die nog niet zo lang in het land zijn, hebben vaak nog geen groot netwerk. Soms bestaat het netwerk in een beginperiode enkel uit professionele hulpverleners. Daarom kan het interessant zijn om ook het professioneel netwerk van de vluchteling even in kaart te brengen en te bevragen naar mogelijkheden voor vrijwilligerswerk.

Vluchtelingen die materiële opvang krijgen in een **opvangstructuur** (bv. collectief opvangcentrum of een lokaal opvanginitiatief van een OCMW) hebben allemaal een sociaal werker als vast aanspreekpunt.

Vluchtelingen die hun opvangstructuur hebben verlaten, maar (voorlopig) nog afhankelijk zijn van een **leefloon** omdat ze geen betaalde job hebben, hebben ook een eigen sociaal werker bij het OCMW. Vluchtelingen die al lang hebben gewerkt, hebben misschien recht op een werkloosheidsuitkering. Zij hebben een begeleider bij de VDAB.

Via mijn assistente Heleen op het OCMW kwam ik hier terecht. Ze vertelde me dat dit een organisatie is waar ik computerwerk kon doen, wat ik zeer graag doe. Ik dacht: ik probeer het. Lukt het niet, dan is het zo. Lukt het wel, des te beter.

Hmode*, (52), Irak

Erkende vluchtelingen en subsidiair beschermden zijn verplicht om een **inburgeringstraject** te volgen. Verzoekers om internationale bescherming die nog geen beschermingsstatuut hebben, kunnen starten met zo'n inburgeringstraject vanaf vier maanden na indiening van het verzoek. In Vlaanderen (met uitzondering van Gent [IN-Gent] en Antwerpen [Atlas]) is het Agentschap Integratie en Inburgering bevoegd om deze inburgeringstrajecten te organiseren. Bij de start van een inburgeringstraject ondertekent de nieuwkomer een inburgeringscontract en krijgt hij vervolgens een trajectbegeleider toegewezen.

Neem samen met de vluchteling contact op met het professioneel netwerk (trajectbegeleider Inburgering, OCMW-assistent...). Je kan bij hen luisteren of zij structurele afspraken hebben met organisaties of diensten die in de gemeente vrijwilligerswerk aanbieden.

Contacteer je gemeente

Veel Vlaamse gemeenten hebben een fysiek of digitaal **vrijwilligerspunt of vrijwilligersloket**. Dit vrijwilligerspunt groepeerde de mogelijkheden voor vrijwilligerswerk in de eigen gemeente. Vaak helpen zij kandidaat-vrijwilligers om de stap te zetten naar georganiseerd vrijwilligerswerk binnen de gemeente. Check zeker of je gemeente een vrijwilligerspunt heeft.

Als je gemeente niet beschikt over een aanspreekpunt voor vrijwilligers, kan je ook kijken of je gemeente beschikt over een integratieambtenaar.

Een **integratieambtenaar** is verantwoordelijk voor de opvolging en uitvoering van het integratie- en diversiteitsbeleid binnen de gemeente.

Informeer bij Refu Interim

Refu Interim is geen echt interimkantoor, wel een sociaal project dat kansen biedt aan nieuwkomers (vluchtelingen en andere groepen van migranten) om via vrijwilligerswerk een sociaal netwerk uit te bouwen, Nederlands te oefenen en hun traject richting de arbeidsmarkt te versnellen. Het motto van Refu Interim is "Zottigheid als hefboom voor integratie". Via een laagdrempelig, humoristisch en motiverend voortraject gaan ze met vluchtelingen op zoek naar vrijwilligerswerk binnen de brede culturele en sociale sector. Op basis van goesting, ambitie en talent worden vluchtelingen gematcht aan kunst-, theater- en muziekfestivals en events, cultuur- en theaterhuizen, vrijetijds- en sportorganisaties, . De werking is sinds 2017 actief in Gent. Ondertussen bestaan er deelwerkingen in Oostende, Kortrijk, Sint-Niklaas, Lokeren en Eeklo.

Op regelmatige tijdstippen organiseert Refu Interim op diverse plaatsen in Vlaanderen startmomenten met test- oefen- en opleidingsmomenten voor kandidaat-vrijwilligers. Volg hun activiteiten via <https://www.refuinterim.be> of <https://www.facebook.com/refuinterim>

Ga kijken in bestaande databanken

Kandidaat-vrijwilligers kunnen bepaalde databanken raadplegen in hun zoektocht naar vrijwilligerswerk.

<https://vrijwilligerswerk.be>

Organisaties die vrijwilligers zoeken, plaatsen op deze website hun vacature. Je kan er zoeken op locatie, tijdstip, jobinhoud ... Ook kan je zoeken op toegankelijkheid. Dit betekent dat organisaties die een vrijwilliger zoeken zelf kunnen aangeven dat een persoon die geen Nederlands spreekt of iemand die graag Nederlands wil oefenen ook welkom is.

<https://www.giveaday.be>

Give a Day is eveneens een matchingswebsite voor vrijwilligerswerk, waar vrijwilligers en organisaties gematcht worden. Kandidaat-vrijwilligers kunnen er hun interesses opgeven alsook hun momenten van beschikbaarheid.

<https://www.11.be>

Op deze website vind je naast een overzicht van betaalde vacatures, ook vacatures voor vrijwilligerswerk. De vacatures situeren zich binnen de Vlaamse Noord-Zuidbeweging, de non-profit en social profitsector. Je kan er zoeken op soort activiteit, locatie, domein ...

09.

Waarom doe je vrijwilligerswerk?

KORT ANTWOORD

Er zijn verschillende goede redenen om te vrijwilligen.

Werken als vrijwilliger kan voor de vluchteling zeer betekenisvol zijn. Uit interviews in het kader van het onderzoeksproject 'Vlucht Vooruit' en uit ander wetenschappelijk onderzoek blijkt dat vrijwilligerswerk veel **positieve effecten** heeft voor de vrijwilliger en bij uitbreiding voor de ganse samenleving.

Vluchtelingen die als vrijwilliger aan de slag gaan, vertellen vaak dat ze zich beter voelen omdat ze **bezig zijn en andere mensen kunnen helpen**. Ze voelen zich nuttig en krijgen meer zelfvertrouwen. Onderzoek (o.a. door Yup, Byrne & Davidson, 2010) bevestigt dit en toont aan dat vrijwilligerswerk bij vluchtelingen het psychologisch welzijn kan bevorderen.

Vrijwilligerswerk doen, geeft me een goed gevoel. Je ontmoet andere mensen en je kan over je leven praten. Of je ervoor betaald wordt of niet, dat is niet het belangrijkste.

Deeqa* (49), Somalië

Wie zich inzet als vrijwilliger leert veel **nieuwe mensen** kennen. Zeker voor vluchtelingen die lange tijd in een opvangcentrum verblijven en daarna verhuizen naar een andere stad of gemeente, is het uitbouwen van een netwerk heel belangrijk. Dankzij het vrijwilligerswerk leren ze mensen kennen waarmee ze ook buiten het vrijwilligersnetwerk verder contacten onderhouden.

Het leukste van het vrijwilligerswerk is dat ik nieuwe vrienden heb gemaakt. Vroeger had ik echt iemand nodig om te praten, om te knuffelen ... en dat heb ik dankzij vrijwilligerswerk gekregen.

Hamid (25), Afghanistan

Vluchtelingen vinden vrijwilligerswerk zinvol omdat het hen **oefenkansen** biedt voor hun Nederlands. Uiteraard is het belangrijk dat de vluchteling door andere vrijwilligers in het Nederlands wordt aangesproken (behalve in situaties waarbij de communicatie spaak loopt omwille van een beperkte taalkennis), zo niet is er weinig sprake van oefenkansen.

Ik kan tijdens mijn vrijwilligerswerk de taal oefenen. Ik spreek graag Nederlands. Ik wil altijd begrijpen wat twee mensen tegen elkaar zeggen in het Nederlands. Als ik goed wil spreken, moet ik veel leren. Op school leer ik altijd grammatica, perfectum, imperfectum, future. Dat is belangrijk, maar niet het belangrijkste, omdat veel mensen dialect spreken, dat is moeilijk.

Iman (47), Irak

Je mag de kandidaat-vrijwilliger zeker informeren over de voordelen van vrijwilligerswerk, maar maak **niet de belofte** dat hij door vrijwilligerswerk snel **een betaalde job** zal vinden... Vluchtelingen botsen op veel drempels om snel een geschikte job te vinden. Ze ervaren taalbarrières, administratief-juridische drempels (bv. een arbeidskaart aanvragen, diplomagelijkschakeling ...), maar ook drempels op vlak van financiën en mobiliteit. Een andere drempel om een job te vinden is racisme en discriminatie. Vrijwilligerswerk leert de vluchteling wel om beter zicht te krijgen op zijn kennis en vaardigheden. Hij leert zijn **talenten ontdekken** die hij sterker kan benadrukken in zijn zoektocht naar betaald werk.

Onderzoek van Baert & Vujić (2016) wijst uit dat nieuwkomers die in hun cv vrijwilligerswerk vermelden, een grotere kans hebben om hun cv in een gesprek toe te lichten. Maar er is momenteel te weinig bewijs terug te vinden dat vrijwilligerswerk ook effectief toeleidt naar een betaalde tewerkstelling.

TIP

Laat je vluchteling kennismaken met verhalen van andere vluchtelingen als hij twijfels heeft over de meerwaarde van vrijwilligerswerk (zie www.arteveldehs.be/vluchtvooruit).

BRONNEN

- **Baert, S. & Vujić, S.** (2016). Immigrant volunteering: a way out of labour market discrimination? *Economic Letters*, 146, 95–98.
- **Yup, S. Y., Byrne, A. & Davidson, S.** (2010). From Refugee to Good Citizen: A Discourse Analysis of Volunteering, *Journal of Refugee Studies*, 24(1), 157-170.

10. Welke taken kan je doen?

... KORT ANTWOORD

De kandidaat-vrijwilliger vertrekt vanuit zijn eigen interesses en denkt na over wat hij wil bijleren.

Vooraleer een vluchteling op zoek gaat naar organisaties waar hij kan vrijwilligen, is het belangrijk dat hij nagaat wat hij graag doet en wat hij al goed kan. Als begeleider kan je hem vragen wat hij graag wil doen. Je hebt mensen die graag koken, anderen werken liever in de tuin of willen fietsen herstellen. Sommigen werken graag met kinderen of jongeren in het kader van sport of vrije tijd. Anderen helpen graag bij praktische klussen of willen meehelpen om activiteiten te organiseren.

Ik geef mensen eten en we lachen samen. Ik ben heel gelukkig met mijn werk als vrijwilliger.

Grace* (52), Nigeria

Ga ook na of er dingen zijn die een kandidaat-vrijwilliger absoluut wil vermijden of niet wil doen. Misschien is hij bang voor dieren. Misschien zijn er zaken die hij vanuit religieuze of andere redenen liever niet wil doen (bv. alcohol schenken ...).

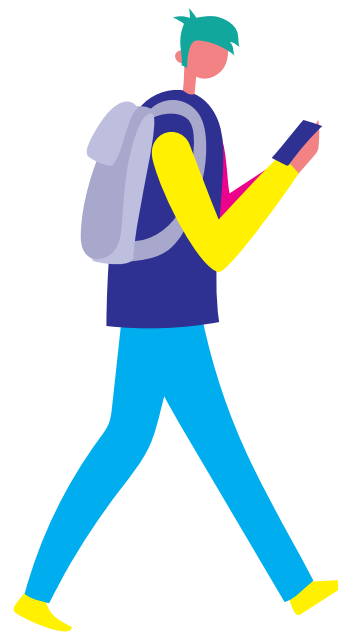
Op één maand vrijwilligerswerk heb ik meer geleerd dan als ik vier of vijf jaar zou studeren.

Haidar (30), Irak

TIP

Maak met je kandidaat-vrijwilliger een lijstje van taken of bijzondere interesses. Dit kan hem later helpen wanneer hij een gesprek aangaat met iemand van een organisatie die vrijwilligers zoekt. Werk met foto's, tekeningen of ander beeldmateriaal zodat je een helder beeld krijgt van de interesses en vaardigheden van de vluchteling.

11.

Wat doe je bij een eerste kennismakingsgesprek?

KORT ANTWOORD

De vluchteling en de organisatie maken duidelijke afspraken

Heeft de kandidaat-vrijwilliger interesse in een bepaalde organisatie, zorg dan dat hij zeker een **afpraak maakt** met die organisatie vóór de start van het vrijwilligerswerk.

Minimaal moeten volgende zaken besproken worden:

- welke minimale talenkennis wordt van hem verwacht?
- welke taken kan hij doen?
- waar en wanneer wordt hij verwacht?
- wat als hij niet kan komen?
- met wie werkt hij? (samen, alleen)
- wie zal hem ondersteunen? (contactpersoon, begeleider ...)
- krijgt hij een vergoeding? Zo ja, welke soort vergoeding en hoeveel bedraagt die?
- is hij verzekerd?
- is hij gehouden aan discretieplicht en beroepsgeheim?

Vanaf 1 januari 2018 zorgt Vlaanderen voor **een gratis verzekering voor vrijwilligers**. Deze verzekering vervangt de voormalige collectieve verzekering voor vrijwilligers. De gratis verzekering is vooral interessant voor occasionele of tijdelijke initiatieven of bij extra activiteiten. Deze verzekering is er voor vrijwilligers die actief zijn in vrijwilligersorganisaties in heel Vlaanderen en Brussel. De organisatie kan elke feitelijke vereniging of private rechtspersoon zonder winstoogmerk zijn.

Kan je voor altijd vrijwilligerswerk blijven doen? Telt vrijwilligerswerk mee voor mijn dossier? Met deze vragen kan ik bij iemand van de organisatie terecht.

Samia* (40), Irak

De vrijwilligerswet maakt vrijwilligers immuun als ze actief zijn in een vzw of een afdeling van een vzw. Dit betekent dat als een vrijwilliger een fout maakt waarbij iemand anders schade heeft, de organisatie daar aansprakelijk voor is. De organisatie moet die schade vergoeden én heeft verzekeringsplicht. Het Vlaams Decreet Vrijwilligerswerk – voor organisaties actief in de sector **Welzijn, Volksgezondheid en Gezin** – gaat nog een stapje verder met onder meer een verzekeringsplicht voor materiële schade aan zichzelf, lichamelijke ongevallen, beroepsziekten en besmetting.

MEER INFO

Gedetailleerde informatie, sjablonen en voorbeelden vind je terug op de website <https://www.vlaanderenvrijwilligt.be> van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk.

12.

Je wil stoppen met vrijwilligerswerk. Wat doe je nu?

KORT ANTWOORD

Meestal mag je meteen stoppen. Verwittig wel steeds de organisatie.

Vluchtelingen kunnen **dezelfde redenen** hebben als Belgen om te stoppen met hun vrijwilligerswerk. Soms gebeurt dit om praktische redenen (werk gevonden, geen tijd, verhuis, te veel verdienen met het vrijwilligerswerk ...), soms is het vertrek geproblematiseerd door diverse omstandigheden (moeilijke relatie met organisatie, samenwerking die spaak loopt ...).

Wat wel vaker voorkomt bij vluchtelingen zijn de **vele verhuisbewegingen**. Hierdoor moeten zij hun engagement soms noodgedwongen stopzetten. Als verzoeker om internationale bescherming worden ze meestal toegewezen aan een **collectief opvangcentrum**. Deze centra liggen zowel in steden (bv. Eeklo, Brussel, Antwerpen, Brugge), als in kleinere gemeenten (bv. Wingene, Alsemberg, Lanaken). Na toekenning van een beschermingsstatus wordt de vluchteling toegewezen aan een **lokaal opvanginitiatief (LOI)**, beheerd door het OCMW van een lokale gemeente of stad. Meestal betekent dit een verhuisbeweging naar een andere stad of gemeente. Ook daar zullen zij slechts tijdelijk verblijven. Een verblijf in een LOI is beperkt tot twee maanden (eventueel nog te verlengen met enkele maanden). In die periode moet de vluchteling samen met zijn LOI-begeleider een woning vinden op de **private huisvestingsmarkt**. Sociale huisvesting is in principe ook voor hen toegankelijk, maar daar speelt het verhaal van de lange wachtlijsten. Als het niet meezit, volgt na het verlaten van het LOI nog een korte stop in een noodwoning of een doorgangswoning.

Ongeacht de oorzaak van het stopzetten van het vrijwilligerswerk, is het belangrijk dat de vluchteling zijn intentie tot stoppen meldt aan **de organisatie of vereniging**. Want een onaangekondigd vertrek kan de werking van de organisatie in de weg staan.

Organisaties of verenigingen die werken met vrijwilligerscontracten hebben in principe het recht om de overeenkomst onmiddellijk te beëindigen. Er kunnen bij zo'n beëindiging geen rechten of plichten ontstaan (die bijvoorbeeld wel bestaan bij een arbeidsovereenkomst). Dit betekent dat de vrijwilliger zo'n beslissing niet kan aanvechten.

TIP

Als de vluchteling niet langer vrijwilliger wil zijn, laat hij dit best weten aan de contactpersoon van de organisatie waar hij vrijwilligt. Moedig de vluchteling aan om ook de reden van stopzetting te vermelden, zelfs al vindt hij het niet gemakkelijk om dit te zeggen.

13.

Je verzoek om internationale bescherming is nog hangende. Kan vrijwilligerswerk je helpen om een beschermingsstatuut te bekommen?

KORT ANTWOORD

Neen.

Verzoekers om internationale bescherming (= asielzoekers) moeten soms heel lang wachten vooraleer zij een definitief antwoord ontvangen over hun aanvraag. Vaak denken zij dat hun vrijwilligerswerk hun kansen aanzienlijk verhoogt om later een beschermingsstatuut als erkend vluchteling of subsidiair beschermde te bekommen. Ze horen dit van landgenoten of van beroepskrachten zoals hun leerkracht of sociaal werker.

Maar dit klopt niet. Het statuut van erkend vluchteling en ook het statuut van subsidiair beschermde kan alleen maar onder heel specifieke voorwaarden toegekend worden. Deze voorwaarden houden geen verband met het al dan niet geïntegreerd zijn in ons land.

- De vluchtelingenstatus (of het statuut van erkend vluchteling) wordt enkel toegekend aan de vreemdeling die voldoet aan de definitie van vluchteling zoals opgenomen in het **Verdrag betreffende de status van vluchtelingen (1951)**, ook wel de 'Conventie van Genève' of 'Verdrag van Genève' genoemd. Dit statuut kan enkel toegekend worden aan de persoon die zijn herkomstland heeft verlaten omwille van een gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, religie, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep, of zijn politieke of religieuze overtuiging.
- Als een persoon niet in aanmerking komt voor de vluchtelingenstatus kan hij mogelijk in aanmerking komen voor **subsidiaire bescherming**. Deze bescherming wordt geboden aan personen die bij een eventuele terugkeer naar hun land van herkomst een reëel risico lopen op ernstige schade. Ernstige schade is doodstraf of executie, foltering, onmenselijke of vernederende behandeling, een ernstige bedreiging van het leven van een burger door willekeurig geweld in geval van een gewapend internationaal of binnenlands conflict.

Samengevat kan je stellen dat het risico op vervolging of het risico op ernstige schade bij terugkeer de doorslaggevende factor is. Integratie en duurzame bindingen met ons land worden **niet meegenomen** bij die beoordeling.

TIP

Wees eerlijk met de vluchteling. Ga niet mee in het verhaal dat vrijwilligerswerk de kansen op de toekenning van een beschermingsstatuut zou verhogen. Wijs wel op de andere voordelen die het vrijwilligerswerk hem kan opleveren.

BRONNEN

- **Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (= vreemdelingenwet)**
Uittreksel uit de vreemdelingenwet

Art. 48/3. § 1. De vluchtelingenstatus wordt toegekend aan de vreemdeling die voldoet aan de voorwaarden van artikel 1 van het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen van 28 juni 1951, te Genève tot stand gekomen.

Art. 48/4. § 1. Subsidiäre bescherming kan toegekend worden wanneer er zwaarwegende gronden zijn om aan te nemen dat, wanneer hij naar zijn land van herkomst, of in het geval van een staatloze, naar het land waar hij vroeger gewoonlijk verbleef, terugkeert een reëel risico zou lopen op ernstige schade, en hij zich niet onder de bescherming van dat land kan of, wegens dat risico, wil stellen.

Art. 48/4. § 2. Ernstige schade bestaat uit:

- a) doodstraf of executie; of,
- b) foltering of onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing van een verzoeker in zijn land van herkomst; of,
- c) ernstige bedreiging van het leven of de persoon van een burger als gevolg van willekeurig geweld in het geval van een internationaal of binnenlands gewapend conflict.

- **Internationaal verdrag betreffende de status van vluchtelingen**
Uittreksel uit het verdrag

Art. 1. Definitie van de term "vluchteling"

Voor de toepassing van dit Verdrag geldt als "vluchteling" elke persoon: Die, [...] uit gegronde vrees voor vervolging wegens zijn ras, godsdienst, nationaliteit, het behoren tot een bepaalde sociale groep of zijn politieke overtuiging, zich bevindt buiten het land waarvan hij de nationaliteit bezit, en die de bescherming van dat land niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil invoeren, of die, indien hij geen nationaliteit bezit en verblijft buiten het land waar hij vroeger zijn gewone verblijfplaats had, daarheen niet kan of, uit hoofde van bovenbedoelde vrees, niet wil terugkeren. Indien een persoon meer dan één nationaliteit bezit, betekent de term "het land waarvan hij de nationaliteit bezit" elk van de landen waarvan hij de nationaliteit bezit. Een persoon wordt niet geacht van de bescherming van het land waarvan hij de nationaliteit bezit, verstoken te zijn, indien hij, zonder geldige redenen ingegeven door gegronde vrees, de bescherming van één van de landen waarvan hij de nationaliteit bezit, niet invoert.

MEER INFO

Voor meer informatie over het verzoek tot internationale bescherming:

<https://www.cgvs.be>

<https://www.vreemdelingenrecht.be>

<https://www.vluchtelingenwerk.be>

14.

Je hebt geen wettig verblijf meer. Kan vrijwilligerswerk je helpen om een verblijfsstatuut te bekommen?

... KORT ANTWOORD

Neen.

Zonder wettig verblijf mag je niet aan de slag als vrijwilliger.⁹ Toch komt het regelmatig voor dat er vrijwilligers aan de slag zijn die geen wettig verblijfsstatuut hebben. Vaak hebben zij hun vrijwilligerswerk gestart op een moment dat zij nog een wettig verblijf hadden. Voor deze mensen is vrijwilligerswerk vaak een **overlevingsstrategie**. Ze kunnen hun beperkte netwerk onderhouden en verder ontwikkelen. Soms ontvangen ze nog een onkostenvergoeding voor hun vrijwilligerswerk, een surplus dat dankbaar wordt onthaald omdat officiële tewerkstelling als persoon zonder wettig verblijf niet mogelijk is.

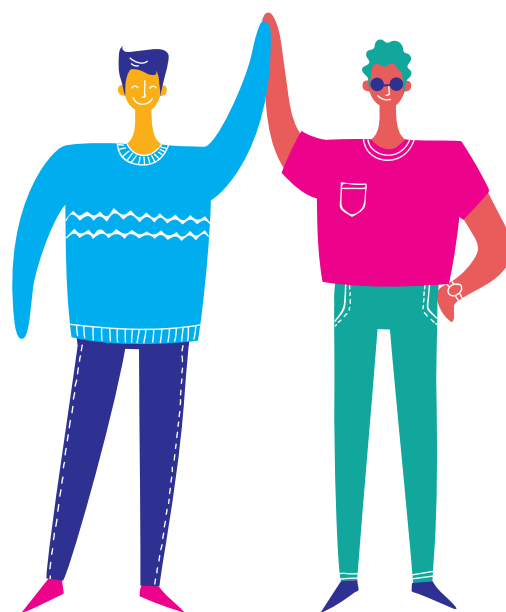
Vaak hopen deze mensen dat hun vrijwilligerswerk hen ooit zou kunnen helpen om een verblijfsstatuut te bekommen. In de vrijwilligerswet werd echter een artikel opgenomen dat **vrijwilligerswerk doen geen basis** kan vormen om een verblijfsstatuut in ons land te kunnen krijgen.

In heel **uitzonderlijke gevallen** kunnen mensen zonder wettig verblijf een verblijfsrecht bekommen op basis van **bijzondere humanitaire redenen** (humanitaire regularisatie, 9bis verblijfswet). Vrijwilligerswerk is op zich geen bijzondere humanitaire reden die op directe wijze aanleiding kan geven tot een verblijfstitel. Maar het vrijwilligerswerk kan zo'n aanvraag wel bijkomend ondersteunen.

TIP

Wees eerlijk met de vluchteling. Ga niet mee in het verhaal dat vrijwilligerswerk automatisch zal leiden tot de toekenning van een verblijfsstatus.

⁹ In uitzonderlijke gevallen mogen mensen zonder wettig verblijf vrijwilligerswerk verrichten. Dit is enkel mogelijk wanneer zij nog genieten van een verlengd recht op opvang in een opvangstructuur op basis van art.7 §2 van de opvangwet. (Zie ook vraag 6).

BRONNEN

Wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers wat het toegankelijk maken van vrijwilligerswerk voor vreemdelingen betreft

Uittreksel uit de wet

Art. 9/1. Het verrichten van vrijwilligerswerk bedoeld in artikel 3, 1° doet geen afbreuk aan de toepassing van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en vormt geen basis voor een machtiging of toelating tot verblijf in het kader van diezelfde wet.

MEER INFO

Meer info over humanitaire regularisatie:

<http://agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/verblijfsrecht-uitwijzing-reizen/humanitaire-regularisatie-9bis>

15.

Je hebt een beschermingsstatus. Kan vrijwilligerswerk je helpen om later Belg te worden?

KORT ANTWOORD

Ja.

In het kader van de **nationaliteitswetgeving** (= dit is de wetgeving die de voorwaarden beschrijft om Belg te kunnen worden) kan vrijwilligerswerk wel degelijk een vereiste zijn om de Belgische nationaliteit te kunnen verkrijgen.

Het Wetboek van Belgische nationaliteit somt de categorieën op van vreemdelingen die de Belgische nationaliteit kunnen verkrijgen door een verklaring af te leggen bij een ambtenaar van de burgerlijke stand. Wanneer een meerderjarig persoon tien jaar wettig verblijft in ons land en een van de landstalen spreekt, kan hij Belg worden mits hij het bewijs levert van '**deelname aan het leven van zijn onthaalgemeenschap**'. Hieronder verstaat men zowel het economische leven als het **socio-culturele leven** of beiden. De deelname aan de onthaalgemeenschap kan blijken uit een reeks indicaties waarvan het bewijs op om het even welke manier kan worden geleverd.

De omzendbrief van 8 maart 2013¹⁰ somt een aantal voorbeelden op die duiding geven aan de voorwaarde van 'deelname aan zijn onthaalgemeenschap': schoollopen in België, een beroepsopleiding volgen, **actief betrokken zijn bij het Belgisch verenigingsleven**, deelnemen aan opleidingsstructuren opgezet in het kader van bijvoorbeeld de onthaal- en inburgeringstrajecten die worden georganiseerd door de gemeenschappen of enig ander gelijkaardig proces, jarenlange uitoefening van een beroepsactiviteit in België ...

 Vrijwilligerswerk moet je vanuit het hart doen. Je krijgt er zoveel voor terug en kan zoveel voor anderen betekenen. Door die gevoelens ga je heel anders kijken naar de mensen en naar de wereld.
Davud (28), Afghanistan

Vrijwilligerswerk is een duidelijk voorbeeld van 'deelname aan het leven van de onthaalgemeenschap'. De omzendbrief van 8 maart 2013 bepaalt wel dat de onthaalgemeenschap in geen geval gelijkgesteld kan worden met de in **België gevestigde gemeenschap van herkomst** van de aanvrager. Dit betekent dat het engagement als vrijwilliger bij een zelforganisatie niet telt als bewijs van deelname aan de onthaalgemeenschap.

¹⁰ Omzendbrief van 8 maart 2013 betreffende bepaalde aspecten van de wet van 4 december 2012 tot wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit teneinde het verkrijgen van de Belgische nationaliteit migratieneutraal te maken.

TIP

Maak een overzicht van waar de vluchteling actief is geweest. Laat hem zoveel mogelijk documenten verzamelen (foto's, vrijwilligerscontract, verslagen, verklaring van de organisatie ...). Op het moment dat hij voldoet aan de voorwaarden om Belg te worden, verliest hij geen onnodige tijd om nog allerlei documenten te verzamelen.

BRONNEN

- **Wetboek van de Belgische nationaliteit - 28 juni 1984**

Uittreksel uit Wetboek

Art. 12bis. § 1. Kunnen de Belgische nationaliteit verkrijgen door een verklaring af te leggen overeenkomstig artikel 15:

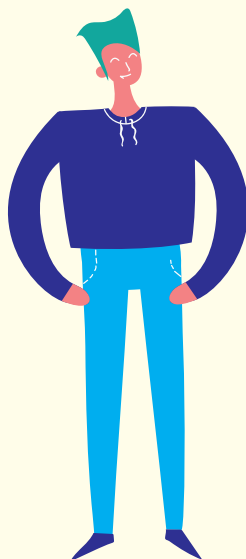
5° de vreemdeling die:

- a) de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt;
- b) en tien jaar zijn hoofdverblijfplaats heeft gevestigd in België op grond van een wettelijk verblijf;
- c) en het bewijs levert van de kennis van één van de drie landstalen;
- d) en het bewijs levert van zijn **deelname aan het leven van zijn onthaalgemeenschap**.

Dit bewijs kan door alle rechtsmiddelen geleverd worden, en bevat elementen waaruit blijkt dat de aanvrager deelneemt aan het economische en/of **socio-culturele leven van die onthaalgemeenschap**.

§ 2. ...

§ 3. De verklaring bevat voorafgaand aan de handtekening van de vreemdeling de volgende, door de vreemdeling met de hand geschreven vermelding: "Ik verklaar Belgisch staatsburger te willen worden en de Grondwet, de wetten van het Belgische volk en het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te zullen naleven."

Omzendbrief betreffende bepaalde aspecten van de wet van 4 december 2012 tot wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit teneinde het verkrijgen van de Belgische nationaliteit migratieneutraal te maken - 8 maart 2013

Uittreksel uit de Omzendbrief

4° De vreemdeling die onafgebroken zijn wettelijk hoofdverblijf in België heeft sinds ten minste tien jaar, heeft toegang tot de Belgische nationaliteit indien hij het bewijs levert van de kennis van een van de drie landstalen en indien hij het bewijs levert van zijn **deelname aan het leven van zijn onthaalgemeenschap**. Overeenkomstig artikel 10, 4°, van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 levert de vreemdeling het bewijs van integratie in zijn onthaalgemeenschap middels een verklaring waarbij in voorkomend geval stavingsstukken zijn gevoegd (artikel 12bis, § 1, 5°, WBN).

Naast de verklaring van de belanghebbende zelf, moet de deelname aan de onthaalgemeenschap blijken uit een reeks indicaties waarvan het bewijs door alle rechtsmiddelen kan worden geleverd : bijvoorbeeld het feit dat hij in België school heeft doorlopen, het volgen van een beroepsopleiding, een **actieve betrokkenheid bij het Belgisch verenigingsleven**, de deelname van de persoon aan opleidingsstructuren opgezet in het kader van bijvoorbeeld de onthaal- en integratietrajecten die worden georganiseerd door de gemeenschappen of enig ander gelijkaardig proces, jarenlange uitoefening van een beroepsactiviteit in België, enz.

Tot slot moet worden opgemerkt dat de voornoemde onthaalgemeenschap **in geen geval** gelijkgesteld kan worden met de **in België gevestigde gemeenschap van herkomst van de belanghebbende**.

i MEER INFO

Meer info over nationaliteit:

<http://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/nationaliteit>

Wegwijzer Vluchtelingen en Vrijwilligerswerk

Een leidraad voor al wie vluchtelingen wil ondersteunen op weg naar vrijwilligerswerk.

Deze wegwijzer werd ontwikkeld met middelen voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO) van de Arteveldehogeschool.

Je kan deze wegwijzer ook online raadplegen op:
www.arteveldehogeschool.be/vluchtvooruit

Deze wegwijzer mag gebruikt worden voor niet-commerciele doeleinden, mits duidelijke vermelding van de auteurs en de bron.

Meer informatie: marie.gildemyn@arteveldehs.be,
hilde.ingels@arteveldehs.be, geert.matthys@arteveldehs.be
en thomas.thys@arteveldehs.be

arteveldehogeschool

LID VAN DE ASSOCIATIE UNIVERSITEIT GENT